מראה יחזקאל על התורה — תשא ופרשת פרה

כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם ונתנו איש כופר נפשו זה יתנו כל העובר על הפקודים כו' מחצית השקל תרומה לד', במקראות הללו רבו הדקדוקים כאשר יבוארו ואין להאריך, גם צריך להבין איך שייך פרשה זו לפרשת פרה וכל ענין ארבע פרשיות במועדן ובזמנן.

והענין הוא דהנה ידוע ענין חטא של אדם הראשון שנאמר לו (בראשית ב יז) כי ביום אכלך ממנו מות תמות, משמע שדבר זה הוא נתינת טעם ולא בדרך עונש, והוא כי קודם שחטא אדה"ר לא היה כח לס"א להתגבר על הקדושה להסית האדם לחטוא נגד קונו עד אח"כ שחטא ועירב טוב ברע, וע"כ צריך להפרידם שישוב העפר אל הארץ והרוח ישוב אל ד'

וכענין שביארתי פסוק (שמות יב לז) ויסעו בני ישראל מרעמסס סכותה כשש מאות כו', וגם למה נאמר שישבו ד' מאות ושלשים הני שלשים מאי ענינם, וביארתי עפימ"ש בספר שפע טל שלכן נותנין מחצית השקל העשיר ועני שוין, כי חלק ה' עמו כביכול המחצה ואנו מעלין גם חלקינו להשם, והיינו כנ"ל שמגבירין הרוחניות על הגשמיות ומזככין אותן ואז נתעלה כל השקל ונעשה תרומה לה', משא"כ במצרים היה הדבר מהיפך להיפך שכל השקל היה בהקליפה, וזה"ש שישבו במצרים ת"ל שנה שהוא בגימט' שק"ל, ואח"כ כשיצאו ממצרים הכריחו הדבר מהיפך להיפך שהעלו כל השקל להקדושה והעתיקו את עצמם מן הטומאה מכל וכל, וכמ"ש דבר אל בני ישראל ויסעו בעתיקא תליא מלתא [זוה"ק ח"ב מ"ח ע"א], והנה זה נקרא יחוד קוב"ה ושכינתיה פי' שהקב"ה מתייחד עם הכנסת ישראל ששכינתו שרויה ביניהם תמיד, כמ"ש (ויקרא טז טז) השוכן אתם בתוך טומאותם, וכשחוטאין ח"ו מפרידים אלוף ועונותיהם מבדילין, וזהו ויסעו בני ישראל מרעמסס, רעמס"ס גימט' שק"ל שהיה במצרים, נסעו לסוכ"ה שהוא ס"ה וכ"ו דהיינו הוי"ה ואדנ"י ונעשה יחוד, ואז היו לבד מטף בלי קטנות.

וע"כ קורין בתחילה פרשת שקלים כי בניסן עתידין לגאל וצריכין להכין את עצמם, ואח"כ פרשת פרה תבוא אמו ותקנח צואת בנה, כי ישראל כשעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן והיה חירות ממלאך המות, והיינו בעבור שהעלו כל השקל אפילו חלק הרע בהטוב נתקן חטאו של אדה"ר, ואח"כ בחטא העגל שנאמר בשבת זה חזרו וקלקלו והמשיכו עליהם זוהמת הנחש אשר ממנה נמשך טומאת מת, וע"כ קורין פרשת פרה לטהר טמאים וכדי שיטהרו נפשות ישראל מזוהמתן, וקודם לזה פרשת זכור למחות זרעו של עמלק והוא עפימ"ש בס' התניא [פ"א] שיש שני מיני צדיקים האחד צדיק וטוב לו שאין לו יצה"ר כלל שכבר החלישו והעבירו מכל וכל ונתהפך לטוב כמ"ש דוד המע"ה ולבי חלל בקרבי, והב' צדיק ורע לו שעדיין הרע בו רק שאינו מתגבר על הטוב ואינו חוטא לעולם, ואנחנו נצטוינו למחות עמלק שלא ישאר ממנו שום רשימה וממילא תפסוק זוהמתו, וע"כ קברי צדיקים אינם מטמאין, וקורין פרשת פרה שנזכה לשלם פרים שפתינו (הושע יד ג) וקריאתנו יעלה במקום הקרבתה, ואח"כ פרשת החודש כמו שהבטיחנו (יחזקאל יא יט) ורוח חדשה אתן בקרבכם, ולהנתן דת חדשה, וע"ז אנחנו מצפין שהם עתידים להתחדש כמותה.

וזה"ש כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם היינו אתערותא דלתתא, כי זכירה הוא לשון זכר אתערותא דלעילא, ופקידה היינו מתתא לעילא, שתרצה להעלות המוחין שלהם, אזי ונתנו איש כפר נפשו לה', שכל אדם יש בו קצת כפירה, שאם היה מאמין באמת לאמיתו שהשי"ת עומד עליו ורואה מעשיו לא היה שוכח כלל לעולם ולא היה אפשר לו לחטוא, ואז לא יהיה בהם נגף בפקוד אותם שלא יהיה נכשל בדביקותם.

ואמר עוד, זה יתנו, זה בגימט' י"ב תיבות של ק"ש היינו שמע ישראל וגו' וברוך שם כבוד וגו', שהם מייחדין ומוסרים גופם ונשמתם על קדושת השם ומעלין כל השקל כנ"ל אפילו הגרוע שבכולן שכבר היה נזור אחור כמו שהיה במצרים, וזהו כל העובר על הפקודים שעבר על כל התורה כלה, ואז יהיה מחצית השקל שלו בשקל הקודש, ואמר עשרים גרה השקל כי גרה הוא לשון העלאה כמו מעלה גרה, ושם נפרש בזה, והיינו עשרים כי עשרה עשרה הכ"ף בשקל הקודש, והם השני יודי"ן של העשיר לא י"רבה והדל לא י"מעיט כמבואר בספרים, ואז יהיה המחצית השקל של הגשמיות גם הוא תרומה לה'.

אמנם מי שלא בא למדה זו להפוך חשוכה לנהורא ומרירא למיתקא ועדיין יש בו כח היצה"ר בתקפו, ובחינה זו נחלק לשני מינים, האחד מי שהוא עני בדעת ביותר ואיננו יודע כלל מה שהוא חסר לנפשו מכל טובה, כי היצה"ר מתחזק עליו ומחשיך עיניו ולא יתננו להרים ראש, והב' הוא קשה מזה שיודע חסרונו ונפשו תאבה מאוד לעלות וליראות ללמוד ולהתפלל בכוונה רק שהיצה"ר מטעהו לעשות הדבר בפניות, וכל מה שעובד חוטפים ממנו הס"א כמבואר הדבר בספרים קדושים, וזהו נקרא עני ואביון כי עני הוא מצד עצמו שלא נשאר לו כלום מכל מה שטורח, ואביון הוא מצד פעולותיו שחפץ ותאב לקנות שלימות, ועל שתי אלה הקב"ה מרחם כי לא ידח ממנו נדח, וזהו שנשתומם דוד על המראה ונתן שבח והודיה בכל עוז וכל עצמותיו אמרו מציל עני מחזק ממנו (תהלים לה י) דהיינו המין הראשון שזכרנו, ועני ואביון מגוזלו שיחזירם למקום קדושה דהיינו המין השני שזכרנו, ומצאתי ג"כ בנוסח אחד שגורס לומר בשבת לפני פורים מי כמוך ואין כמוך, שיעזרינו השי"ת על דבר כבוד למחות זרע עמלק ולא יהיה לו שום כח ושליטה על ישראל אמן.

שערי ציוויאמר אני אעביר כל טובי על פניך וקראתי בשם ה' לפניך וחנותי את אשר אחון כו', המקרא הזה קשה להולמו, ונ"ל לבאר בקיצור דידוע שיש חסדים מגולים וחסדים מכוסים, דהיינו חסדים מגולים שנראה לעינים שהם עכשיו טוב והחיצוניות מהם הוא טוב, ויש חסדים מכוסים שהפנימיות הוא טוב רק שאין בני אדם יודעים ומבינים, וכבר ביארתי על פסוק ואמרו לי מה שמו כו', שהשם הוי"ה מורה על הטוב ומטיב לעולם דהיינו חסדים מגולים שגם עכשיו הוא מטיב בגלוי, ואיתא בשל"ה שטוב בחולם מורה על החיצוניות וטוב במלאפום שהניקוד בפנים מורה על פנימיות, וזה"ש משה להקב"ה הודיעני את דרכיך מפני מה יש צדיק וטוב לו צדיק ורע לו, והשיב לו הקב"ה אני אעביר כל טובי שראה לך

הפנימיות, אזי וקראתי בשם ה' לפניך שגם עכשיו הוא מטיב, אזי וחנותי עכשיו את אשר אחון להבא ורחמתי עכשיו את אשר ארחם להבא, דהיינו שיתגלו החסדים ואז תבין הטובות רק ה' יתן הטוב.

ובזמירות דליל ש"ק קולי קולות יחדלון ובעת שירי יגדלון כי כטל הם יזלון ואל ישיגו גבולי כו', דלכאורה אין למאמר הזה שחר כלל ולא ידענא מאי קאמר, ובזה יתבאר ג"כ מ"ש (שבת יב:) שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבא, דהנה חז"ל סדרו לנו ח"י ברכות בתפלת י"ח ובהם כלולים כל צרכי בני אדם משום שאין בנו כח לידע איך להתפלל ועיקר תפלה דאורייתא כמ"ש ולעבדו בכל לבבכם, וכל זה בחול אבל בשבת אסור להתפלל תפלה זו, משום דאז אנחנו מקבלין פני שכינה ולא נכון להתעצב כי באור פני מלך חיים, וכדמצינו גבי נחמיה ששאל לו המלך מדוע פניך רעים ואירא הרבה מאוד (נחמיה ב ב) ונאמר (תהלים מה יא) ושכחי עמך ובית אביך ויתאו המלך יפיך, אמנם מחמת שעכ"פ אנו צריכים לבקש צרכינו המרובים יש ענין אחר ועצה טובה אחרת שפועל יותר מן התפלה, והיינו כי שפתי רננות יהלל פינו בשירות ותשבחות המזכירין לפניו חסדיו ורוב רחמיו, והראיה שבשלש ראשונות שאסור לשאול צרכיו ואעפי"כ קבועין שם מכלכל חיים ורופא חולים כו', והיינו ששם אין אנו מתפללין על הדבר רק מזכירין לפניו וממילא אנחנו נזכרין לטובה באותן דברים כי בזה פועל יותר מן התפלה, שעל התפלה יוכל להיות קטרוג שאיננו ראוי לזה אבל הוא בוחר בשירי זמרה ומי יכול לקטרג ולומר שאין זה אמת.

והנה אמרו חז"ל (תענית ד.) שכנסת ישראל שאלה שלא כהוגן שאמרה ויבא כגשם לנו אבל הקב"ה אמר אהיה כטל לישראל, פירוש שישראל אומרים השיבנו ה' אליך ונשובה והקב"ה אומר שובו אלי ואשובה אליכם [איכה רבה פ"ה], וקשה באמת הלא רחמנא לבא בעי ורוצה לזכות האדם ולמה לא יפתח הקב"ה קודם שלא יהא לישראל אמתלא, וכ' הטעם דכשהקב"ה רוצה להשפיע אורו על האדם יש עלינו מקטריגים שאומרים מה אנוש כי תזכרנו, משא"כ כשהאדם בעצמו מתחזק לעבודת הבורא יוכל השי"ת להשפיע עליו יותר מדאי ולא תוכל מדה"ד לקטרג, כיון שבאמת לכך האדם נברא לעבודת הקודש, וזה"ש שכנסת ישראל אמרה ויבא כגשם לנו כי גשם אינו נוח לכל, כלומר שיפתח להם הקב"ה, והשי"ת השיב לה את שואלת דבר שפעמים אין מתבקש שיש עליו קטרוג, אלא אהיה כטל לישראל שלעולם מתבקש כלומר שתפתח הכנסת ישראל ותתאמץ לעבודת הקודש ואז לא יהיה עליו קטרוג.

ולפי דרכינו הנ"ל נאמר שהתפלה של חול היא בבחינת גשם שיוכל להיות עליו קטרוג משא"כ התפלה שהיא בזמירות של שבת אין עליו קטרוג והוא בחי' טל, וגם בלא"ה שבת היא ט"ל אורות כנגד הט"ל מלאכות דהיינו ג' אותיות של השם במילואיו ושבת בעצמה היא ה' אחרונה. והנה בזמר הזה של יום שבת קודש הוא נאמר רוב צרכי בני אדם בדרך שיר שבוודאי יהיה כך ולא ישונה, כמו ואל ישים אל לבו הכיס ריק כו' ישמח וירוה כי הצור יפרע, זה יהיה שכרו כו' ומלאך טוב יענה ברוך כו' נפש כי נאנחה כו' נשים נרות כו' יגן בעדם זכותן כו' וכן כל הזמר כשנדקדק בו, וזהו שסיים בעל השיר, האמת כי קולי קולות יחדלון, שאסור לצעוק בשבת להרים קול ולהתפלל על צרכיו, אבל בעת שירי יגדלון, כשאני מחבר אותן התפלות בשירי אזי יגדלון וחשובים יותר מן התפלה כי כטל הם יזלון שאין עליהם שום קטרוג.

הנה כי כן יבואר מ"ש בספרים הקדושים שצריכים להמתיק דינין בשרשן, וכ"כ שמעתי בשם הה"ג בו"ק אבד"ק אפטא על מ"ש (שמות כ כ) לא תעשון אתי אלהי כסף כו' ואלהי זהב לא תעשו לכם, פי' שזהב הוא דין וכסף רחמים, והיינו שדינים צריך להעלותן ולהמתיקם בשרשן ולהמשיך למטה חסדים, ואמרתי לפרש איך יהיה זה והוא עפימ"ש חז"ל (ברכות נד.) חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה וצריך ביאור איך יהיה זה אפשר שיהיה באמת בלב האדם שוה רעה וטובה, אבל הענין הוא כי באמת אין דבר רע יורד מן השמים [ב"ר פנ"א ג] שגם הרע כולו טוב, וכשיאמין האדם זה באמת לאמיתו יהיה שמח בכל פעולות והתנהגות שהשי"ת מתנהג עמו, וזהו ג"כ מה שאנו מייחדין שמו ואומרים ה' אלקינו פי' מדה"ד ומדה"ר ה' אחד הכל אחד למעלה בשרשו וממילא נמשך מזה ואהבת את ה' בכל לבבך כו' אפי' נוטל את נפשך כו' כי לא תוכל להרהר כלל.

חידושי אגדה לחתונהויתן אל משה ככלתו לדבר כו', עיין פירש"י שנמסרה לו התורה ככלה כו', ונ"ל עפימ"ש (יבמות סג.) זכה עזר לא זכה כנגדו, עפימ"ש (ישעיה א יח) אם יהיו חטאיכם כשנים כו', ר"ל [כך מבואר בירושלמי שבת פ"ט ה"ג] עפ"י השנים כשהוא בבחרותו ועושה מעשה נערות אין עליו עונש כ"כ כמו אחר החתונה שמתחבר לב"ב ואם מתיצב על דרך לא טוב הוא גרוע יותר וכמ"ש (פסחים קיג:) זקן מנאף כו', וע"כ אם זכה שהולך בדרך הישר אז מגיע לו טובה ע"י הנשואין, אבל כשלא זכה היא כנגדו, גריעותא היא לגביה יותר מקודם החתונה, וכמו כן בענין קבלת התורה זכה נעשית לו סם חיים לא זכה כו' (יומא עב:), וז"ש שהתורה נמסרה לו ככלה עפ"י שני דרכים הנ"ל. ולתוספת ביאור עפימ"ש אני אעביר כל טובי כו' כמ"ש במ"א [עיין בשו"ת מראה יחזקאל חלק שערי ציון שער כ'] דצריך להיות הפנימיות כלו טוב שלא יהיה לו פניה בעשיית המצוה.

מהגדה של פסחאלהי מסכה לא תעשה לך את חג המצות תשמור, צריך להבין ההמשך זה לזה, עפימ"ש בפרק ה' דאבות כל מי שיש בו ג' מדות הללו מתלמידיו של אברהם אבינו וכו' עין טובה ונפש שפלה ורוח נמוכה וכו', דגבי בלעם מצינו ג' מדות רעות שהיה עין רעה עפימ"ש וירא ישראל וכו' ותהי עליו רוח וכו' דהכונה מאחר שלא היה יכול לקללם בפיו רצה עכ"פ לראות אותם ומאחר שהיה רשע ידע שראייתו יזיק להם אבל מיד ותהי עליו וכו', עפ"י והנה טוב מאוד וכו' שבכל יום נאמר וירא אלקים כי טוב שע"י ראיית הש"י היה טוב ואח"כ וירא אלקים עוד והיה טוב מאוד, וגם היה נפש רחבה ורוח גבוהה כמ"ש המפרשים, וע"כ צריך האדם להתדבק במדות טובות והסתפקות עין טובה וגם נפש שפלה שלא לבקש תאות מותרות, וזה אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן ר"ל שהפסח נאכל על השובע לא יבקש מעדנים להמשיך עוד תאות המאכלים וכו', כי הלהוט אחרי עניני עוה"ז אי אפשר לו להתפלל בכוונה וכ"כ בשאר מצוות מחמת שאינו בעל בטחון ואמונה, וע"ז מורה המצה על הכנעה והסתפקות, וזה שאמר אלקי מסכה לא תעשה לך כמ"ש ש"ב הרב מו"ה שמעון אדערבארג זצ"ל על הצילני מדמים אלקים (תהלים נא טז) שלא תהיה פניה אחרת בעבודתך בשביל ממון רק תרגן לשוני צדקתך שתסתפק במה שחננך השי"ת, וז"ש מסכה לא תעשה לך שלא תפנה לבך לע"ז בשביל ממון והסגולה לזה ע"י שחג המצות תשמור שתרגיל עצמך בהכנעה והסתפקות.